7. Смирнова Т. А. Теоретико-методологічні основи музичної педагогіки. Харків. Лідер, 2021. 256 с.

**REFERENCES**

1. *Nnovatsiyi u vyshchiy osviti: hlosariy terminiv I ponyat.* (2015). [Innovations in higher education: glossary of terms and concepts]. Uzhhorod.
2. Luchaninova, O. P. (2013). *Pedahohichni tekhnolohiyi u vyshchiy shkoli.* [Pedagogical technologies in higher education]. Dnipropetrovsk.
3. Muratova, I. A. (2019). *Tekhnolohiya: universalizatsiya ta unifikatsiya socialnoho buttya.* [ Technology: universalization and unification of social life]. Kyiv.
4. Tymoshenko, O. I. (2013). *Filosofiya pedahohichnykh tekhnolohiy v konteksti suchasnykh osvitnikh tendentsiy.* [Philosophy of pedagogical technologies in the context of modern educational trends: abstract of the dissertation of]. Kyiv.
5. Rybalka, V. V. (2012). *Tvorchi zasady rozvytku osobystosti suchasnoi molodi.* [Creative principles of personality development of modern youth]. Vinnytsia.
6. Smyrnova, T. A. (2008). *Teoriia ta metodyka dyryhentsko-khorovoi osvity u vyshchykh navchalnykh zakladakh: psykholoho-pedahohichnyi aspect.* [Theory and methodology of conducting and choral education in higher educational institutions: psychological and pedagogical aspect]. Kharkiv.
7. Smyrnova, T. A. (2021). *Teoretyko-metodolohichni osnovy muzychnoi pedahohiky.* [Theoretical and methodological foundations of music pedagogy]. Kharkiv.

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА**

**СМИРНОВА Тетяна Анатоліївна –** доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецьких дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

***Наукові інтереси:*** історія, методологія, теорія, технології професійної мистецької освіти.

**INFORMATION ABOUT THE AUTHOR**

**SMYRNOVA Tetyana Anatoliivna –** Doctor of Pedagogical Sciences, professor, professor of the department of artistic disciplines of the Communal Institution of Higher Education «Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council.

***Circle of scientific interests:*** history, methodology, theory, technologies of professional art education.

*Стаття надійшла до редакції 04.01.2024 р.*

**УДК: 378.018.8:373.5.011.3-051:91]:[37.091.33:331.102.24-021.4](045)**
**DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.06.032**

**СОВГІРА Світлана Василівна** –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри хімії та екології
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8742-7773
e-mail: sovgirasvitlana@gmail.com

**БРАСЛАВСЬКА Оксана Володимирівна –**
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри географії, геодезії та землеустрою
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0852-686X
e-mail: oksana.braslavska@udpu.edu.ua

# МЕТОДИЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ

***СОВГІРА Світлана Василівна, БРАСЛАВСЬКА Оксана Володимирівна.*** **МЕТОДИЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ**

*У статті розкрито сутність, структуру та особливості методичної готовності майбутнього вчителя географії як професійної якості. Подано характеристику методичної готовності майбутнього вчителя як професійно особистісного феномену, сутність якого визначається не тільки знанням способів та засобів навчання учнів географії, а й практичним володінням цими способами, наявністю досвіду формування особистості школярів та здатністю до його набуття. Встановлено та схарактеризовано функції методичної готовності: сенсоутворення, орієнтовну, інструментарну. Виокремлено у структурі методичної готовності майбутнього вчителя географії такі компоненти: мотиваційний, змістовий, операційний. Доведено, що методична готовність формується у процесі цілеспрямованої підготовки під час цілісного освітнього процесу поетапно. На початковому етапі відбувається переважне формування ціннісно-смислових установок щодо необхідності навчання географії учнів.*

***Ключові слова:*** *методична готовність, професійна діяльність, майбутній учитель географії, професійна якість, критерій, професійно особистісний феномен, досвід та практика формування особистості учнів.*

***SOVHIRA Svitlana Vasylivna, BRASLAVSKA Oksana Volodymyrivna.*** **METHODOLOGICAL PREPARATION OF THE FUTURE GEOGRAPHY TEACHER FOR GEOGRAPHIC EDUCATION AS A PROFESSIONAL QUALITY**

*The article reveals the essence, structure and features of the methodological readiness of the future teacher of geography as a professional quality. The essence of pedagogical activity and its functions are revealed: developmental, organizational, constructive, value-oriented, meaning-making, epistemological, communicative, prognostic, diagnostic.*



© Совгіра С. В., Браславська О. В., 2024

*The methodical readiness of the future teacher is described as a professional and personal phenomenon, the essence of which is determined not only by the knowledge of the methods and means of teaching geography students, but also by the practical mastery of these methods, the presence of experience in the formation of the personality of schoolchildren and the ability to acquire it. It was revealed that methodical readiness is part of the general professional and pedagogical readiness and instrumentally ensures the teacher's performance of the new social function of the teacher – the transmission of culture in the individual and society.*

*The functions of methodical readiness are established and characterized: meaning-making, indicative, instrumental. The following components are distinguished in the structure of methodical readiness of the future geography teacher: motivational, substantive, operational. It has been proven that methodical readiness is formed in the process of purposeful preparation during the holistic educational process in stages. At the initial stage, there is a predominant formation of value-semantic attitudes regarding the need to teach students geography. At the next stage, knowledge about methodical, psychological-pedagogical, and other regularities of students' personality formation was developed mainly as components of a holistic scientific picture of the development of this phenomenon. At the final stage, the formation of methodical readiness as a professional quality of future teachers is completed, they develop the foundations of their own methodical system and technology of teaching geography to students.*

*A system of criteria and indicators is proposed to assess the degree of formation of methodological readiness of future geography teachers: criterion of motivation for readiness for methodical activity (criterion indicators are the nature of goal-setting in methodical activity and activity in the search for methodical information); content readiness criterion (criterion indicators are the completeness and systematicity of methodical knowledge); criterion of procedural readiness (the indicators of this criterion are the range of pedagogical tools used in practical activities for the formation of the personality of schoolchildren and the presence of elements).*

***Keywords:*** *methodological readiness, professional activity, future geography teacher, professional quality, criterion, professional personal phenomenon, experience and practice of forming the personality of students.*

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Потреба закладів загальної середньої освіти у нових педагогічних кадрах, здатних до активного та творчого пошуку у напрямі формування особистості школярів актуалізує проблеми, пов'язані з підготовкою майбутніх учителів географії до реалізації освітнього потенціалу предмету «Географія».

Інтегративний потенціал географічної науки є загальновідомим, проте він слабо реалізується на практиці, у освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, оскільки багато вчителів не готові викладати географію на основі сучасних вимог педагогічної науки та соціальної практики. На недостатній рівень готовності вчителів географії до здійснення географічної освіти школярів вказують автори (С. Гришко [1], Л. Вішнікіна [4], М. Криловець [5], К. Романькова [7], О. Чубрей [8] та ін.).

Дослідження того чи іншого аспекту професійно-педагогічної готовності неможливе без виявлення сутнісної природи, специфіки педагогічної діяльності, без визначення її відмінностей від інших видів діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Науковці (О. Завальнюк [2], В. Яворська [9] та ін.) виділяють такі специфічні ознаки педагогічної діяльності.

По-перше, властива педагогічній діяльності ситуація постійної невизначеності, що вимагає від педагога застосування наявних знань, досвіду, інтуїції, імпровізації. Це підвищує значущість у майбутніх вчителів уяви, передбачення та інших регуляторів професійної діяльності.

По-друге, у процесі педагогічної діяльності значна роль чуттєво-емоційної сфери всіх учасників педагогічної взаємодії, що визначає основу, на якій здійснюється взаєморозвиток суб'єктності вчителя та учнів.

По-третє, педагогічна діяльність цілісна, її неможливо розділити, вести частково. Науковці виділяють такі види цілісності педагогічної діяльності: цілісність будь-якого малого фрагмента, одиниці педагогічної діяльності, що передбачає вирішення проблеми цілепокладання, визначення стратегії та тактики дій, поведінки з урахуванням реальних вихідних чинників, вибір та використання засобів, рефлексію тощо; цілісність особистостей учасників педагогічної взаємодії як унікальної єдності соціальної, культурної та природної, що передбачає врахування усіх особистісних чинників та орієнтацію педагогічної діяльності на їх позитивні зміни (у межах можливостей фрагмента педагогічного процесу); цілісність чинників та обставин, що супроводжують педагогічний процес, міжсуб'єктну взаємодію та впливають на нього; цілісність засобів, що використовуються у процесі педагогічної взаємодії, навіть якщо уявлення самого вчителя про них одностороннє.

По-четверте, у педагогічній діяльності дуже важко (часто неможливо) диференціювати початок професійного розвитку.

По-п'яте, педагогічна діяльність може бути ефективною та результативною у разі нерозвиненості або навіть повної відсутності деяких властивостей та можливостей, що входять до структури професійно-педагогічної готовності. Результативність педагогічної діяльності детермінується компенсаторними можливостями інших якостей і компонентів особистості вчителя, що природно реалізуються. Бажаний результат педагогічної діяльності може бути отриманий внаслідок застосування різних технологій, засобів, дій, вибір яких здійснюється самими суб'єктами педагогічної взаємодії.

Отже, педагогічна діяльність розглядається як специфічний вид професійної діяльності, що характеризується високим рівнем включеності чуттєво-емоційної сфери, поєднаністю особистіс-

ного та професійного аспектів, великим значенням регуляторів діяльності для вирішення педагогічних цілей та завдань.

Проведені аналітичні дослідження дозволяють виділити низку тенденцій розвитку педагогічної діяльності. Серед них відзначаємо такі: зростання системності у педагогічній професійній діяльності та свідомості вчителя, розширення свободи вчителя в цільовій, змістовій, процесуально-методичній сферах та усвідомлення цієї свободи як права на творче самовираження, перехід від ритуального виконання методичних канонів до побудови власної педагогічної концепції, орієнтація педагогічного проектування на особистість учня, а не на функціональне виконання ним навчальних операцій, відмова вчителя від монополії на знання безумовних істин (наукових, політичних, моральних, історичних тощо), встановлення на відносність будь-якого знання і діалог з вихованцем; подолання авторитарності як комплексу, що виявляється у безапеляційності, консерватизмі, закритості у спілкуванні; відмова від однозначної орієнтації вчителя на результат; усвідомлення того, що зміни «об'єктів виховання» можливі лише через самозміну, а досягнення майстерності − через своє «заперечення», через постійну незадоволеність собою.

Серед професійних характеристик вчителя виокремлюються гуманістичні особистісні якості − здатність до діалогу, до емпатії, здатність до особистісного та професійного зростання і постійна потреба у ньому.

Психологічна функціональна структура педагогічної діяльності схарактеризована С. Гришко [1], В. Івановою [3]. Ученими виділено дві групи комплексних функцій педагогічної діяльності − група загальнотрудових функцій, що включає дослідницьку, організаторську, комунікативну та конструктивну функції та група загальнопедагогічних функцій, до якої входять орієнтаційна, розвивальна та мобілізаційна функції. Названі функції становлять основу професійної діяльності вчителя незалежно від предмета, що викладається. Очевидно, що структурні компоненти готовності до педагогічної діяльності мають забезпечувати виконання вчителем зазначених функцій.

**Метою статті** є розкриття сутності та структури методичної готовності майбутнього вчителя географії до здійснення географічної освіти як професійної якості.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** До аналізу поняття «готовність» зверталися вчені: О. Завальнюк [2], О. Чубрей [8] та ін. У дослідженнях останніх років узагальнено різні погляди щодо професійної готовності вчителя та, зокрема, його методичної готовності (С. Гришко [1], М. Криловець [5], Л. Покась [6] та ін.).

Виділяють два психолого-педагогічні підходи до трактування готовності майбутнього вчителя до професійної діяльності: 1) готовність як певний функціональний стан, 2) готовність як особистісне утворення [5, с. 79]. Перший підхід виходить із розуміння готовності як психолого-педагогічної умови успішного виконання діяльності, як психологічної установки, що функціонує на тлі загальної активності особистості, як стану, що передує поведінці, практичним умовам. Готовність як особистісна якість є багаторівневою та багатоплановою системою властивостей, станів, що дозволяють (в сукупності) здійснювати діяльність.

Отже, у сучасній педагогіці та психології готовність розглядається як цілісне особистісне утворення, що характеризуються єдністю функціональних та особистісних складових та забезпечує діяльність особистості в цілому.

Для нашого дослідження важливо виділення в самостійний різновид професійну готовність. Професійна готовність до педагогічної діяльності, на думку Л. Вішнікіної, «інтегративним критерієм суб'єктності педагога» [4, с. 48]. К. Романькова визначає педагогічну готовність як інтегральне особистісне утворення, систему якостей особистості, що забезпечує результативність діяльності педагога, виконання ним певних функцій [7, с. 108]. Автор зазначає, що в готовності провідну інтегруючу роль виконують особистісні якості, зокрема спрямованість на відповідну діяльність.

Отже, професійна готовність відображає ступінь оволодіння статичними (усвідомлення завдання діяльності, моделювання ймовірної поведінки, оцінка своїх можливостей тощо) та динамічними, процесуальними аспектами діяльності, рівень розвитку професійно-значущих особистісних якостей, відносин, орієнтації, результат підготовки до діяльності.

Проблеми характеристики специфіки педагогічної діяльності отримали останніми роками детальне висвітлення у роботах О. Завальнюк [2], К. Романькової [7] та ін. Педагогічна діяльність сприймається як різновид професійної діяльності, якій притаманні основні характеристики останньої.

У науково-педагогічній літературі пропонується і функціональний аналіз педагогічної діяльності (з урахуванням її специфіки) на основі виділених М. Криловцем функцій педагогічної діяльності в цілому. До провідних функцій педагогічної діяльності належать: розвивальна − педагогічна діяльність є провідною умовою та засобом розвитку учасників освітнього процесу; організаторська – педагогічна діяльність спрямована на організацію навчальної діяльності учнів; конструктивна − педагогічна діяльність моделює технології освітнього процесу розвитку учнів; ціннісно-орієнтована − педагогічна діяльність веде до формування гуманістичних ціннісних орієнтацій та морального імперативу у свідомості учнів;

смислотвірна − педагогічна діяльність веде до самостійного вичленування учнями необхідного матеріалу; гносеологічна − педагогічна діяльність активно використовує природу як засіб розвитку пізнавальних здібностей, мислення та творчості учнів; організовує пізнавальну діяльність учнів з вивчення причинно-наслідкових зв'язків взаємної діяльності людини і природи; комунікативна − педагогічна діяльність актуалізує суб'єктні властивості учнів, закріплює потребу у спілкуванні з іншими; прогностична − педагогічна діяльність моделює напрями діяльності учнів; діагностична − педагогічна діяльність виявляє та вивчає динаміку рівня розвитку учнів [7, с. 205].

Іншим джерелом, що диктує напрями розвитку педагогічної діяльності, є методичний пошук у галузі географічної освіти школярів та студентів, що відображається у наукових дослідженнях. Дослідження останніх років з методики географічної освіти свідчать про педагогічний пошук у таких напрямах: інтеграція географічної освіти з іншими напрямами освіти; дослідження внутрішніх, суб'єктивних закономірностей формування особистості; вивчення шляхів гуманізації в освітньому процесі; розгляд ролі географічної освіти у становленні людини та її культурному розвитку.

Так, О. Завальнюк досліджено педагогічні умови організації науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів географії в процесі фахової підготовки [2], В. Івановою розкрито шляхи реалізації міжпредметних зв'язків в навчанні географії [3], К. Романьковою висвітлено сутність, специфіку, технологію формування професійних компетентностей майбутніх учителів у сфері географічної освіти [7], О. Чубрей досліджено систему підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу [8].

Отже, у теорії та методиці географічної освіти в останні роки реалізуються ідеї її пріоритетної ролі у становленні людини культури, прагнення до формуванню у школярів як географічних знань і умінь, але включення у процес географічної освіти емоційно-ціннісної сфери учнів, формування цілісної картини світу у свідомості всіх суб'єктів освітнього процесу.

С. Гришко розкрито проблеми методичної підготовки майбутнього вчителя географії [1], Л. Покась досліджено проблему інноваційної педагогічної технології як засобу формування методичної компетентності для роботи майбутнього вчителя географії [6].

Готовність майбутнього вчителя до географічної освіти школярів розглядається дослідниками як цілісне, інтегральне, системне особистісне утворення, яке має свою внутрішню структуру і визначає власну позицію педагога у розумінні та здійсненні географічної освіти як особистісно орієнтованої.

Аналіз наукових публікацій останніх років з педагогіки вищої школи свідчить, що прогресивним напрямом розвитку географічної освіти є поєднання власне загальнокультурної підготовки, розвиток професійної культури вчителя як пріоритетної професійної та особистісної якості, прагнення до формування цілісної гуманістичної картини світу у свідомості майбутніх учителів як умови трансляції її у процесі географічної освіти.

Водночас у процесі підготовки майбутнього вчителя географії до реалізації нових методичних принципів здійснення освіти у процесі навчання «своєму» предмету спостерігається значна прогалина, що суттєво актуалізує потребу у вивченні питань його підготовки до професійної діяльності щодо проведення методичної роботи з позицій гуманітарної наукової парадигми.

У структурі готовності майбутнього вчителя до географічної освіти школярів більшістю дослідників виділяються три компоненти. Перший визначається як «мотиваційний», «морально-спонукальний», «мотиваційно-ціннісний». Цей компонент, на думку всіх дослідників, відображає позицію вчителя у вирішенні проблем формування особистості школярів, характеризує переконаність у необхідності формування культурності, усвідомленість значимості географічної освіти у цьому процесі. Другий компонент визначається як «змістовий», «система знань», «змістово-операційний». Цей компонент відображає систему педагогічних знань, їх цілісність. Третій компонент визначається як «операційний», «система педагогічних умінь» та відображає цілісну систему педагогічних умінь.

Аналіз різних підходів до визначення сутності та структури готовності студентів до географічної освіти школярів свідчить, що, по-перше, автори звертають увагу на особистісно-орієнтовану сутність географічної освіти та педагогічної діяльності. По-друге, всі автори одностайно підкреслюють єдність, взаємозв'язок та взаємозалежність компонентів структури «готовності».

Виявлені особливості розвитку уявлень про педагогічну готовність, на наш погляд, відображають зміни, що відбуваються у розумінні професійно-педагогічної діяльності та професійної готовності вчителя як результату його цілеспрямованої підготовки.

Методичну готовність ми розглядаємо як найважливішу складову педагогічної готовності, як професійно-особистісний феномен, сутність якого визначається не тільки знанням способів та засобів формування особистості школярів, а й практичним володінням цими способами, наявністю досвіду формування особистості школярів, а також потреби у цьому.

Як цілісне, інтегральне особистісне утворення методична готовність повинна інструментарно забезпечувати виконання вчителем нової соціальної

функції − «трансляцію культури в особистості та суспільстві» (Л. Вішнікіна). У зв'язку з цим структурні компоненти методичної готовності вчителя повинні виконувати такі функції: 1) функцію сенсоутворення. Ця функція розглядається в педагогіці та психології як «найважливіша функція мотиву» [4, с. 92], оскільки який мотив діяльності, такий і її зміст. Ця функція полягає у пошуку учителем (майбутнім учителем) власних особистісних смислів методичної роботи на основі відомих мотивів методичної діяльності; 2) орієнтовну − забезпечувати вибір засобів та методів формування особистості, адекватних рівню її розвитку у школярів та конкретному змісту досліджуваного матеріалу; 3) інструментарну − використовувати особистісні якості (рефлексивні, здатність до діалогу тощо) як професійні у розвитку здатності до творчості.

На наш погляд, виконання зазначених функцій є необхідним для реалізації методичної готовності як цілісної професійної якості. Відповідно до описаних функцій та враховуючи існуючі розробки в галузі педагогічної підготовки майбутнього вчителя, в структурі методичної готовності вчителя виділяємо такі компоненти: 1) мотиваційний, що відображає систему внутрішніх спонукань до освітньої діяльності, переконаність у необхідності розвитку власної особистості та особистості школярів, пошук сенсу педагогічної діяльності; 2) змістовий, що відображає систему предметних, методичних і психолого-педагогічних знань, що утворюють комплексне наукове уявлення про цілісний процес формування особистості; 3) операційний, що характеризує ступінь практичного володіння вчителем системою засобів та наявність у нього особистого досвіду формування особистості школярів. Виділені компоненти єдині за своєю особистісною природою, мають здатність взаєморозвивального впливу один на одного і набувають значення в структурі методичної готовності як цілісної професійної якості.

Методична готовність формується у процесі навчання поетапно. Етапами формування методичної готовності майбутніх учителів є:

1. Початковий етап (1 курс). На цьому етапі формуються переважно ціннісно-смислові установки щодо необхідності різнобічного розвитку особистості вчителя та школярів. До завдань цього етапу входять: набуття студентами особистого досвіду участі у освітньому процесі як його суб'єктів, співавторів; актуалізація особистісних функцій студентів у відносинах з викладачами, однокурсниками; розвиток потреби студентів у самореалізації та самовизначенні.

2. Етап моделювання (2-3 курс). На цьому етапі переважно розвиваються знання студентів про методичні, психолого-педагогічні та інші закономірності формування особистості школярів. До завдань етапу відносяться: розвиток уявлень про провідні принципи формування особистості учнів; становлення уявлень про географічну освіту як особистісно-орієнтовану; знайомство з педагогічними засобами формування особистості учнів тощо.

3. Заключний етап (4 курс). Це етап становлення методичної готовності як професійної якості майбутніх вчителів. На цьому етапі формується власний стиль методичної роботи студента зі школярами, відбувається переростання методичної системи роботи в ранг педагогічної технології, що дозволяє оцінити сформованість кожного із компонентів «готовності», простежити динаміку їх становлення. Тільки в цьому випадку з'являється можливість постійного, а не лише від етапу до етапу коригування поточної мети методичної підготовки.

Відтак, необхідно визначити критерії та показники розвитку досліджуваної готовності. Розглядаючи проблему вивчення професійної готовності особистості, звертаємо увагу на те, що критерій має містити те, на основі чого має здійснюватися психологічний аналіз діяльності та виділяємо такі загальні вимоги до критеріїв: адекватність; переважне використання об'єктивних показників, що характеризують успішність діяльності у широкому значенні цього слова; застосування кількох показників з виділенням провідного, що не заперечує можливості використання та суб'єктивних оцінок здобувачів та експертів [5, с. 203].

З огляду на викладене вище проаналізуємо підходи до проблеми вибору критеріїв загальної педагогічної готовності вчителя. У теорії та методиці географічної освіти обґрунтовано застосування двох груп критеріїв – системних та функціональних. Системні критерії характеризують педагогічну готовність як цілісне утворення і включають групу ознак: прояв студентами відповідального ставлення до освіти, самовизначення, усвідомлення глибокої переконаності в необхідності виховання у школярів особистої ініціативи, активності, творчого підходу в постановці та вирішенні педагогічних завдань, саморегуляція педагогічної діяльності, єдність педагогічної свідомості, поведінки і діяльності, мобілізація внутрішніх сил, емоційно-вольової та інтелектуальної діяльності [8, с. 175].

Функціональні критерії характеризують компоненти педагогічної готовності майбутнього вчителя та включають: мотиви педагогічної діяльності, прояв інтересу до проблем географічної освіти, ціннісні орієнтації, знання та культуру, глибину, системність та повноту педагогічних знань, здатність до застосування знань та умінь педагогічного характеру у реальних ситуаціях у процесі географічної освіти, здатність до перенесення знань, умінь в інші ситуації, що виникають у процесі педагогічної діяльності, здатність до діагностування процесу розвитку учнів, володіння педагогічними технологіями розвитку школярів.

Базуючись на підходах до розуміння критеріїв та показників як частин діагностичного апарату педагогічного дослідження, враховуючи розробки в галузі діагностики розвитку компонентів педагогічної готовності пропонуємо таку систему критеріїв та показників мотиваційної готовності, що дозволяють оцінити ступінь її сформованості у майбутніх учителів:

1) критерій мотиваційної готовності до методичної діяльності. Показниками критерію є характер цілепокладання в методичній діяльності та активність у пошуку методичної інформації;

2) критерій змістової готовності. Показниками критерію є повнота та системність методичних знань;

3) критерій процесуальної готовності. Показниками критерію є діапазон педагогічних засобів, що застосовуються у практичній діяльності з формування особистості школярів та наявність елементів творчості у цій діяльності.

Критерій мотиваційної готовності до методичної діяльності, критерій змістової готовності та критерій процесуальної готовності відображають сформованість мотиваційного, змістового та операційного компонентів методичної готовності майбутнього вчителя географії відповідно.

Проте існують інваріантні засоби здійснення процесу методичної підготовки вчителя: 1) особистість викладача як потужний засіб морального впливу на здобувачів; виділяються такі аспекти особистісного впливу викладача на студентів – рефлексивний аспект; практичний та емоційний [6, с. 70]; 2) стимуляція особистісного ставлення студентів до освітніх питань, що вивчаються; 3) проблемні ситуації; 4) використання тріади «завдання − діалог – гра» як технологічного комплексу, що забезпечує розвиток особистості в процесі освіти; 5) різноманітні ігрові методики, ефективність яких показано у багатьох дослідженнях, зокрема присвячених проблемам географічної освіти та педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Запропонована теоретична модель методичної підготовки вчителя в цілому відповідає сучасним вимогам гуманітарної парадигми наукового мислення.

**Висновки та перспективи подальших розвідок напряму.** Методична готовність вчителя − це професійно особистісний феномен, сутність якого визначається не тільки знанням способів та засобів формування особистості школярів, а й практичним володінням цими способами, наявністю досвіду формування особистості школярів та здатністю до його набуття. Методична готовність є частиною загальної професійно-педагогічної готовності та інструментарно забезпечує виконання вчителем нової соціальної функції – трансляцію культури в особистості та суспільстві.

Методична готовність формується у процесі цілеспрямованої підготовки під час цілісного освітнього процесу поетапно. На початковому етапі відбувається формування ціннісно-смислових установок щодо необхідності навчання географії учнів. На наступному етапі набуваються знання про методичні, психолого-педагогічні та інші закономірності формування особистості учнів як компоненти цілісної наукової картини розвитку цього феномену. На заключному етапі завершується становлення методичної готовності як професійної якості майбутніх учителів, вироблення ними основ власної методичної системи та технології навчання географії учнів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у експериментальній перевірці готовності майбутніх учителів географії до професійної діяльності на основі виявлення сформованості компонентів цієї готовності.

**СПИСОК ДЖЕРЕЛ**


1. Гришко С. Левада О., Прохорова Л., Непша О., Зав'ялова Т. Методична підготовка майбутнього вчителя географії в педагогічному закладі вищої освіти. *Актуальні питання у сучасній науці.* Серія «Педагогіка». 2024. №1(19). С. 581−594.
2. Завальнюк О. С. Педагогічні умови організації науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів географії в процесі фахової підготовки : автореф. дис.... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Кропивницький, 2020. 23 с.
3. Іванова В. М., Непша О. В. Шляхи реалізації міжпредметних зв'язків в навчанні географії. *Північне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті:* матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року). Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2017. С. 24–27.
4. Компетентнісне навчання та викладання географії у системі неперервної педагогічної освіти : кол. монографія /за наук. ред. д-ра пед. наук Л. П. Вішнікіної. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 265 с.
5. Криловець М. Г. Система методичної підготовки майбутніх учителів географії : дис... д-ра наук: спец. 13.00.02. Київ, 2009. 397 с.
6. Покась Л., Браславська О. Інноваційна педагогічна технологія як засіб формування методичної компетентності для роботи майбутнього вчителя географії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. Вип. 11. С. 66–73.
7. Романькова К. О. Професійні компетенції майбутніх вчителів у сфері географічної освіти: сутність, специфіка, технологія формування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Вип. 80. Т. 2. 2021. С.106–110.
8. Чубрей О. С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу: монографія. Чернівці : Технодрук, 2020. 376 с.
9. Яворська В. В., Адобовська М. В., Чубрей О. С. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх вчителів географії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання.* 2019. Вип. 31. С. 184–191.


**REFERENCES**


1. Hryshko, S., Levada, O., Prokhorova, L., Nepsha, O., Zav'ialova, T. (2024). *Metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia heohrafii v pedahohichnomu*

*zakladi vyshchoi osvity.* [Methodical training of the future teacher of geography in a pedagogical institution of higher education].
2. Zavalniuk, O. S. (2020). *Pedahohichni umovy orhanizatsii naukovo-doslidnytskoi diialnosti maibutnikh uchyteliv heohrafii v protsesi fakhovoi pidhotovky* . [Pedagogical conditions for the organization of research activities of future geography teachers in the process of professional training]. Kropyvnytskyi.
3. Ivanova, V. M., Nepsha, O. V. (2017). *Shliakhy realizatsii mizhpredmetnykh zv'iazkiv v navchanni heohrafii.* [Ways of realizing interdisciplinary connections in the teaching of geography]. Melitopol.
4. *Kompetentnisne navchannia ta vykladannia heohrafii u systemi neperervnoi pedahohichnoi osvity.* (2022). [Competency learning and teaching of geography in the system of continuous pedagogical education]. Poltava.
5. Krylovets, M. H. (2009). *Systema metodychnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii.* [The system of methodical training of future teachers of geography]. Kyiv.
6. Pokas, L., Braslavska, O. (2015). *Innovatsiina pedahohichna tekhnolohiia yak zasib formuvannia metodychnoi kompetentnosti dlia roboty maibutnoho vchytelia heohrafii.* [Innovative pedagogical technology as a means of forming methodical competence for the work of a future geography teacher].
7. Romankova, K. O. (2021). *Profesiini kompetentsii maibutnikh vchyteliv u sferi heohrafichnoi osvity: sutnist, spetsyfika, tekhnolohiia formuvannia.* [Professional competences of future teachers in the field of geographic education: essence, specificity, technology of formation]. Kyiv.
8. Chubrei, O. S. (2020). *Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafii do profesiinoi diialnosti na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu.* [The system of training future geography teachers for professional activity based on the competence approach]. Chernivtsi.
9. Yavorska, V. V., Adobovska, M. V., Chubrei, O. S. (2019). *Strukturno-funktsionalna model pidhotovky maibutnikh vchyteliv heohrafii.* [Structural and functional model of training future geography teachers]. Kyiv.

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА**

**СОВГІРА Світлана Василівна** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри хімії та екології, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

***Наукові інтереси:*** професійна підготовка майбутніх фахівців.

**БРАСЛАВСЬКА Оксана Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри географії, геодезії та землеустрою, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

***Наукові інтереси:*** професійна підготовка майбутніх учителів.

**INFORMATION ABOUT THE AUTHOR**

**SOVHIRA Svitlana Vasylivna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Chemistry and Ecology, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

***Наукові інтереси:*** професійна підготовка майбутніх фахівців.

**BRASLAVSKA Oksana Volodymyrivna** – Doctor Pedagogical Sciences, professor, head of the department of geography, geodesy and land management Pavlo Tychyna Uman state pedagogical university.

***Наукові інтереси:*** професійна підготовка майбутніх учителів.

*Стаття надійшла до редакції 14.01.2024 р.*

**UDC 37. 091. 3:78(075.8)**
**DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.06.038**

**CHERKASOV Volodymyr Fedorovych** –
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, head of the Department
Scientific and Methodological Work and Professional Training of Employees
Cultural Institutions of the Communal Institution of Higher Education
«Academy of Culture and Arts» of the Transcarpathian Regional Council
ORCID: https://orcid.org/ 0000-0001-9112-3468
e-mail: cherkasov_2807@ukr.net

# AN INTEGRATED APPROACH TO THE FORMATION OF INTERPRETATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY

***ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович.*** **ІНТЕГРОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ**

*У статті здійснено спробу обґрунтування інтегрованого підходу до формування інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів хореографії. Обґрунтування інтегрованого підходу до формування інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів хореографії певною мірою залежить від: володіння методикою композиційної побудови хореографічного твору; об'єктивності в тлумаченні творів хореографічного мистецтва; професійного й практичного досвіду інтерпретатора; інтелектуально-творчого характеру діяльності постановника; рівня розвитку художньо-творчого мислення вчителя-хореографа.*

***Ключові слова:*** *інтегрований підхід, інтерпретаційна компетентність, майбутні вчителі хореографії, професійний і практичний досвід, інтелектуально-творча діяльність, художньо-творче мислення.*

***CHERKASOV Volodimer Fedorovich.*** **AN INTEGRATED APPROACH TO THE FORMATION OF INTERPRETATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF CHOREOGRAPHY**

*The article attempts to substantiate an integrated approach to the formation of interpretative competence of future choreography teachers. The substantiation of an integrated approach to the formation of interpretative competence*



© Черкасов В. Ф., 2024